

RIKSDAGENS SVAR 81/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om högsta domstolen

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av vissa bestämmelser om fullföljd av talan till högsta domstolen

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lag om högsta domstolen (RP 7/2005 rd) och sin proposition med förslag till lag om ändring av vissa bestämmelser om fullföljd av talan till högsta domstolen (RP 9/2005 rd).

Beredning i utskott

Lagutskottet har i ärendena lämnat ett gemensamt betänkande (LaUB 6/2005 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om högsta domstolen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Högsta domstolens uppgifter

1 §

Den högsta domsrätten i tviste- och brottmål utövas av högsta domstolen.

Högsta domstolen övervakar rättskipningen inom sitt behörighetsområde.

2 §

Vid högsta domstolen behandlas som rättskipningsärenden

1) besvär över hovrätternas avgöranden,

2) besvär som, enligt vad som särskilt föreskrivs, anföras över andra domstolars eller rättskipningsorgans avgöranden,

3) ärenden som gäller extraordinärt ändringsökande, enligt vad som särskilt föreskrivs om detta,

4) åtal som gäller tjänstebrott begångna av presidenten eller en ledamot vid en hovrätt eller riksåklagaren eller biträdande riksåklagaren,

5) frågor som gäller huruvida ett mål eller ärende omfattas av en allmän domstols eller specialdomstols eller en administrativ myndighets behörighet,

6) andra ärenden som enligt lag skall behandlas som rättskipningsärenden.

3 §

Högsta domstolen skall dessutom

1) avge i 77 § i grundlagen avsedda utlåtan-
den om lagar som tillställs republikens president
för stadfästelse,

2) avge i 105 § i grundlagen avsedda utlåtan-
den om benådning,

3) behandla ärenden som hör till den enligt
självstyrelselagen för Åland (1144/1991),

4) enligt vad som särskilt föreskrivs behandla
ärenden som gäller utlämning för brott,

5) behandla andra till rättsvården hörande
ärenden som enligt vad som särskilt föreskrivs
ankommer på den,

6) behandla justitieförvaltningsärenden en-
ligt vad som särskilt föreskrivs.

4 §

Högsta domstolen avger på begäran utlåtan-
den till statsrådet i lagstiftningsfrågor.

Högsta domstolen kan göra framställningar
hos statsrådet om vidtagande av lagstiftningsåtgärder.

5 §

Högsta domstolen fungerar i enlighet med artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 1348/2000 om delgivning i medlemsstaterna av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur som sändande organ så som Finland för verkställighet av nämnda förordning meddelar.

2 kap.

Avgörande av ärenden

6 §

I högsta domstolen handläggs och avgörs ärendena på avdelningar. Bestämmelser om högsta domstolens domföra sammansättning finns i rättegångsbalken.

7 §

Presidenten kan besluta att ett rättskipnings-
ärende i behövlig omfattning skall hänskjutas
till plenum eller förstärkt avdelning, som består

av 11 ledamöter, om det vid överläggningen om avgörandet i ett ärende eller en del därav visar sig att avdelningen kommer att avvika från den ståndpunkt som högsta domstolen tidigare har intagit. Presidenten kan också i andra fall hänskjuta ett rättskipningsärende eller en del därav som är av vidsträckt eller principiell betydelse till plenum eller förstärkt avdelning.

8 §

Lagstiftningsinitiativ som avses i 4 § 2 mom. behandlas i plenum. Också justitieförvaltningsärenden som avses i 3 § 6 punkten behandlas i plenum, om inte annat föreskrivs i arbetsordningen.

I andra ärenden som avses i 3 och 4 § är högsta domstolen beslutför med fem ledamöter. Högsta domstolen kan dock besluta att ett ärende eller del därav skall behandlas i plenum eller annan utökad sammansättning.

9 §

Vid högsta domstolens sammanträden avgörs ärendena på föredragning.

Presidenten avgör ärendena på föredragning i enlighet med vad som föreskrivs i arbetsordningen.

3 kap.

Presidenten och de övriga ledamöterna

10 §

Högsta domstolen består av en president och minst 15 justitieråd såsom övriga ledamöter. Bestämmelser om utnämning av presidenten och ledamöterna vid högsta domstolen samt om behörighetsvillkoren för dem finns i lagen om utnämning av domare (205/2000).

Vid högsta domstolen kan i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om utnämning av domare finnas ledamöter som utnämnts för viss tid.

11 §

Presidenten leder högsta domstolens verksamhet och svarar för dess resultat.

Vid förhinder för presidenten sköts hans eller hennes uppgifter av den enligt tjänsteår äldsta ledamot som är i tjänst.

12 §

I plenum deltar presidenten och de ledamöter som är i tjänst.

4 kap.

Föredragande och annan personal

13 §

Föredragande vid högsta domstolen är kanslichefen, referendarieråden samt äldre justitiesekreterarna och justitiesekreterarna.

Föredragandena utnämns av högsta domstolen. För föredragandena gäller i fråga om behörighetsvillkor, utnämningsgrunder och utnämning för viss tid det som föreskrivs i lagen om utnämning av domare. Referendarieråden kan utnämnas till tjänsteförhållande för viss tid också när det är relevant för att främja en bred sakkunskap inom rättskipning vid domstols- eller åklagarväsendet eller för att säkerställa en bred sakkunskap bland föredragandena i de ärenden som högsta domstolen behandlar. Högst en tredjedel av referendarieråden kan vid samma tidpunkt stå i tjänsteförhållande för viss tid, om inte något annat följer av 15 § 1 mom. i lagen om utnämning av domare.

Bestämmelser om övriga tjänster och tjänstemän vid högsta domstolen finns i arbetsordningen.

14 §

Vad som i 103 § i grundlagen föreskrivs om domarnas rätt att kvarstå i tjänsten och om domartjänster gäller även föredragandena vid högsta domstolen och tjänsterna som föredragande.

5 kap.

Temporära arrangemang som gäller anställningsförhållande

15 §

Presidenten kan vara tjänstledig högst en månad om året. Beslut om beviljande av tjänstledighet för längre tid fattas i plenum.

Justitieråden beviljas tjänstledighet av högsta domstolen. Beslut om detta fattas i plenum, om inte annat föreskrivs i arbetsordningen.

16 §

I fråga om beviljande av tjänstledighet för kanslichefen och andra föredragande samt andra tjänstemän föreskrivs i arbetsordningen.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

17 §

Föredragandena vid högsta domstolen åtalas för tjänstebrott i Helsingfors hovrätt.

18 §

Högsta domstolen fastställer sin egen arbetsordning. I arbetsordningen ges närmare bestämmelser om behandlingen av ärenden i högsta domstolen och om arbetet i övrigt. I arbetsordningen kan högsta domstolen befria de ledamöter som nämns i 10 § 2 mom. från att behandla frågor som avses i 3 § 5 och 6 punkten samt ekonomiska och administrativa frågor som gäller högsta domstolen.

Högsta domstolens arbetsordning publiceras i Finlands författningssamling.

19 §
Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävs lagen av den
2005. 22 juli 1918 om Högsta domstolen (74/1918)
jänte ändringar.

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i rättegångsbalken 2 kap. 9 och 10 §, 11 kap. 5 § 2 mom., 26 kap. 28 § 1 mom., 30 kap. 2 § 1 mom., 3 § 2 mom., 13 § 2 mom., 14 och 15 §, 20 § 2 mom. och 24 § 1 mom. samt 31 kap. 12 § 1 mom. och 18 §,

sådana de lyder, 2 kap. 9 § och 30 kap. 24 § 1 mom. i lag 1052/1991, 2 kap. 10 § i lag 595/1993, 11 kap. 5 § 2 mom. i lag 1056/1991, 26 kap. 28 § 1 mom. i lag 381/2003, 30 kap. 2 § 1 mom., 3 § 2 mom., 13 § 2 mom., 14 och 15 § samt 20 § 2 mom. i lag 104/1979 samt 31 kap. 12 § 1 mom. och 18 § i lag 109/1960, samt

fogas till 2 kap. en ny 11 §, till 11 kap. 5 §, sådan den lyder i nämnda lag 1056/1991, ett nytt 3 mom., till 21 kap. 16 §, sådan den lyder i lag 1013/1993, ett nytt 3 mom., till 30 kap. 3 §, sådan den lyder i nämnda lag 104/1979, nya 3 och 4 mom., till 13 §, sådan den lyder i sistnämnda lag, ett nytt 3 mom. och till kapitlet en ny 21 a § samt till 31 kap. 2 §, sådan den lyder i nämnda lag 109/1960, ett nytt 3 mom. och till kapitlet en ny 14 a § som följer:

2 kap.

Om domförhet

9 §

Högsta domstolen är domför med fem ledamöter, om inte någon annan sammansättning bestäms i lag. En avdelning med fem ledamöter kan ha ytterligare en ledamot för att garantera domförheten. Bestämmelser om hänskjutande av ärenden till plenum eller förstärkt avdelning finns i lagen om högsta domstolen (/).

Ärenden som gäller meddelande av besvärstillstånd handläggs och avgörs på en avdelning med två eller tre ledamöter. Om ett ärende handläggs på en avdelning med två ledamöter, skall det överföras till en avdelning med tre ledamöter för avgörande, om avdelningens ledamöter bestämmer det eller om de inte är eniga om avgörandet. Om en ansökan om besvärstillstånd eller en del av den i enlighet med 30 kap. 3 § 4 mom. har överförts för att behandlas i sam-

band med besvären, beslutar den avdelning som behandlar besvären om besvärstillståndet.

En avdelning med en ledamot får handlägga och avgöra ett ärende som gäller en säkringsåtgärd eller förbud mot eller avbrytande av verkställighet eller någon annan motsvarande interimistisk åtgärd.

10 §

Ett ärende som gäller extraordinärt ändringsökande kan i högsta domstolen handläggas och avgöras på en avdelning med tre ledamöter, om det endast fattas beslut om en särskild åtgärd eller om en ansökan enhälligt avslås eller avvisas. Även en avdelning med en ledamot kan besluta om en särskild åtgärd i ett ärende som gäller extraordinärt ändringssökande. Om högsta domstolen redan tidigare har avslagit eller avvisat en ansökan som gäller extraordinärt ändringssökande kan en sådan avdelning likaså avslå eller avvisa en ny ansökan i ärendet, om det inte läggs

fram sådana nya omständigheter eller bevis som är av betydelse för avgörandet av saken.

I andra än i 1 mom. nämnda fall skall ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande hän- skjutas till en avdelning med fem ledamöter för avgörande.

11 §

Angående de allmänna domstolarnas domför- het i vissa mål och ärenden föreskrivs särskilt.

11 kap.

Om delgivning i rättegång

5 §

Om det är svårt att kopiera någon annan hand- ling som skall delges än en stämningsansökan, ett svaromål eller en skriftlig utsaga eller om en kopiering på grund av handlingens omfattning är oändamålsenlig, kan domstolen besluta att mate- rialet skall hållas tillgängligt för parten i dom- stolen eller på någon annan lämplig plats som domstolen bestämmer. En uppgift om detta skall fogas till den handling som skall delges.

Domstolen kan besluta att ett svaromål, en skriftlig utsaga eller en ändringsansökan skall hållas tillgänglig för parten så som anges i 2 mom., om den handling som skall delges är mycket omfattande och parterna exceptionellt många och detta delgivningsförfarande med hänsyn till omständigheterna kan anses ända- målsenligt. Parten delges då ett meddelande om var handlingen finns tillgänglig. I meddelandet skall i den mån det är nödvändigt kort redogöras för handlingens huvudsakliga innehåll.

21 kap.

Om rättegångskostnader

16 §

I ett ärende som gäller extraordinärt ändrings- sökande skall skyldigheten att ersätta rätte- gångskostnaderna bestämmas enligt 1 och

2 mom., om inte något annat följer av särskilda skäl.

26 kap.

Om behandlingen av besvärssärende i hovrät- ten

28 §

Uppmaningar, kallelser och meddelanden som avses i detta kapitel får hovrätten sända till den processadress som parten senast har upp- gett. Kallelse till huvudförhandling skall likväl så som bestäms i 11 kap. 3 och 4 § delges parter som har ålagts att infinna sig personligen eller som inte har utövat talan i hovrätten samt vitt- nen, sakkunniga och andra som skall höras i be- vissyfte.

30 kap.

Fullföljd av talan från hovrätt till högsta domstolen

2 §

Den som vill överklaga ett avgörande av en hovrätt skall söka besvärstillstånd hos högsta domstolen, om besvären gäller ett ärende som hovrätten har avgjort som fullföljdsinstans eller ett avgörande som den har meddelat i samband med ett sådant ärende.

3 §

Besvärstillstånd kan meddelas delvis. Be- svärstillståndet får då begränsas till att gälla

- 1) en del av hovrättens avgörande, eller
- 2) en fråga vars avgörande är nödvändigt för att styra rättstillämpningen eller annars med hänsyn till grunderna för besvärstillståndet.

Om begränsat besvärstillstånd meddelas en- ligt 2 mom. 2 punkten får högsta domstolen till övriga delar grunda sitt avgörande på de omstän- digheter som anges i det överklagade avgöran- det.

Om besvärstillstånd meddelas delvis, får frågan om meddelande av besvärstillstånd i en annan del av ärendet överföras för att avgöras i samband med behandlingen av besvären.

13 §

Tiden för anförande av besvär är 30 dagar från den dag då hovrättens avgörande avkunnades eller meddelades.

Angående anförande av besvär och besvärens innehåll gäller på motsvarande sätt 5 § 2 och 3 mom. samt 6 § 2 och 3 mom.

14 §

Angående inlämnande av en besvärsskrift direkt till högsta domstolen gäller på motsvarande sätt 8 § 1 mom.

Hovrätten skall utan dröjsmål sända besvärsskriften med bilagor till högsta domstolen. Akten i ärendet och en kopia av hovrättens avgörande skall översändas samtidigt.

15 §

Ändringssökandens motpart skall uppmanas att skriftligt bemöta besvären inom en av högsta domstolen utsatt tid. I samband med uppmaningen skall besvären och därtill fogade handlingar delges. Högsta domstolen kan dessutom bestämma vilken fråga motparten särskilt skall uttala sig om i bemötandet. Vid avgivandet av bemötande skall 11 § iakttas.

Bemötande begärs inte om besvären genast avvisas eller om de förkastas som uppenbart ogrundade.

Handläggning av fullföljdsärende i högsta domstolen

20 §

Parterna skall underrättas om syftet med den muntliga förhandlingen.

21 a §

Ett ärende avgörs på grundval av det skriftliga rättegångsmaterialet, om någon muntlig för-

handling inte hålls i saken. Om muntlig förhandling hålls, skall även det material som lagts fram vid den beaktas.

24 §

En kallelse till muntlig förhandling delges med iakttagande av vad som i 26 kap. 28 § bestäms om kallelse till huvudförhandling i hovrätten.

31 kap.

Om extraordinärt ändringssökande

2 §

Om ett rättskipnings- eller övervakningsorgan som är behörigt att utöva tillsyn över internationella förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna har konstaterat att ett rättegångsfel har begåtts vid behandlingen av ett ärende, kan klagan utan hinder av 2 mom. anföras inom sex månader från det att övervakningsorganet meddelat ett slutligt avgörande.

12 §

Återbrytande av dom söks hos högsta domstolen, om inte något annat följer av 14 a §.

14 a §

Med avvikelse från 12 § söks återbrytande av dom hos den domstol vars dom ansökan gäller, om ansökan avser

1) återbrytande eller rättelse av dom i ett brottmål av den orsaken att någon har behandlats som en annan person eller under oriktigt namn,

2) undanröjande av en påföljd för utevaro på grund av laga förfall, eller

3) återbrytande eller rättelse av en dom med stöd av 9 a §.

Om en ansökan som avses i 1 mom. bifalls kan domstolen samtidigt rätta domen.

Utöver vad som bestäms i 3—5 § iakttas vid behandlingen av en ansökan i tingsrätten i till-

lämpliga delar vad som i 8 kap. bestäms om behandling av ansökningsärenden.

18 §

Återställande av försutten fatalietid skall sökas skriftligen inom 30 dagar efter det att ett hinder som avses i 17 § upphört och senast ett år från den dag då fatalietiden löpte ut.

Ansökan skall göras till hovrätten, om den gäller återställande av försutten fatalietid för att en åtgärd skall kunna vidtas i tingsrätten eller ändring sökas i ett avgörande av tingsrätten. I övriga fall görs ansökan till högsta domstolen. Ansökan görs till högsta domstolen också när den gäller ett ärende i vilket ändring i tingsrät-

tens avgörande skall sökas direkt hos högsta domstolen.

Angående ansökan och behandlingen av den gäller i tillämpliga delar vad som i 3—5 § bestäms om klagan.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 30 kap. skall, med undantag av 20 § 2 mom. och 24 § 1 mom., inte tillämpas i sådana fall när det avgörande som är föremål för ändringssökande har meddelats eller avkunnats i hovrätten före lagens ikraftträdande.

Lagens 21 kap. 16 § 3 mom. och 31 kap. tillämpas på ärenden som gäller extraordinärt ändringssökande och som har väckts efter ikraftträdandet.

Lag

om ändring av 4 och 11 kap. i lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 4 kap. i lagen av den 11 juli 1997 om rättegång i brottmål (689/1997) nya 1 a och 1 b § samt till 11 kap. en ny 9 a § som följer:

4 kap.

Om laga domstol

1 a §

Åtal för ett brott som avses i 12 eller 13 kap. i strafflagen behandlas i Helsingfors tingsrätt.

1 b §

Angående behörig domstol i ärenden som gäller vissa brott föreskrivs särskilt.

11 kap.

Om domstolens avgörande

9 a §

Från ett straff kan göras avdrag för frihetsberövande eller avdraget rättas till den dömdes fördel med iakttagande av vad som i 9 § bestäms om rättelse av fel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som har väckts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Lag

om ändring av 2 § i hovrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hovrättslagen av den 21 januari 1994 (56/1994) 2 § 2 mom., sådant det lyder i lag 957/2000, som följer:

2 § *Hovrättens uppgifter*

behandlar hovrätten övriga mål och ärenden som enligt lag skall avgöras av den.

Hovrätten behandlar som första rättsinstans åtal som gäller tjänstebrott vilka begåtts av domare vid de tingsrätter som lyder under hovrätten och, så som bestäms i lag, också tjänstebrott som begåtts av andra tjänstemän inom domstolsväsendet och av allmänna åklagare. Dessutom

Denna lag träder i kraft den 20 .
Vid behandlingen av mål och ärenden som är anhängiga vid hovrätten när lagen träder i kraft iakttas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Lag

om ändring av lagen om strafforderförfarande

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 26 juli 1993 om strafforderförfarande (692/1993) 18 § 2 mom. samt *fogas* till 18 § nya 3 och 4 mom. samt till lagen en ny 18 a § som följer:

18 §

Tingsrätten kan utan tidsbegränsning undanröja en strafforder, om någon vid utfärdandet av straffordern har behandlats som en annan person eller under oriktigt namn.

Ansökan enligt 1 mom. skall göras till tingsrätten inom ett år från verkställigheten av de böter eller den förverkandepåföljd som har bestämts genom straffordern eller från det att den misstänkte har betalat böterna eller förverkandepåföljden.

Vid behandling av ansökningar som avses i denna paragraf är tingsrätten domför med en lagfaren ledamot ensam.

18 a §

Om den som har meddelats ett straffanspråk inte har kunnat motsätta sig anspråket inom föreskriven tid på grund av laga förfall eller annars anför synnerligen vägande skäl till stöd för sin ansökan, kan tingsrätten på ansökan sätta ut en ny tidsfrist på en vecka för motsättandet. Ansökan skall göras inom 30 dagar efter det att hin-

dret upphörde och senast ett år från den dag då tidsfristen löpte ut. Tingsrätten är domför med en lagfaren ledamot ensam.

Denna lag träder i kraft den 20 .
På ärenden som har väckts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Lag

om ändring av fastighetsbildningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fastighetsbildningslagen av den 12 april 1995 (554/1995) 278 § 2 mom. och
fogas till lagen en ny 278 a § som följer:

278 §

— — — — —
Lantmäteriverkets centralförvaltning har rätt att hos högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen göra framställning om återbrytande av en förrättning som har införts i fastighetsregistret eller av ett lagakraftvunnet beslut, på grund av ett fel vars rättande är nödvändigt med hänsyn till klarheten eller tillförlitligheten i fastighetssystemet eller något annat allmänt intresse. Framställningen kan göras utan hinder av vad som i lag föreskrivs om tiden för återbrytande av dom eller beslut. Innan framställningen görs skall de sakägare vilkas rätt berörs av rättsen ges tillfälle att bli hörda.

278 a §

En sådan ansökan om återställande av försutten fatalietid som avses i 31 kap. 17 § i rättegångsbalken görs till jorddomstolen, om ansökan gäller återställande av fatalietid för att ändring skall kunna sökas i ett avgörande som har träffats vid en förrättning.

Denna lag träder i kraft den 20 .
På ärenden som har väckts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Lag

om ändring av 1 kap. 9 § i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987) 1 kap. 9 § 1 mom., sådant det lyder i lag 693/1997, som följer:

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

9 §

Häktningsberättigad myndighet

Den domstol som är behörig att behandla åtal i saken beslutar om häktning. Innan åtal väcks får beslut om häktning meddelas även av tingsrätten på den ort där gripandet har skett eller där

den anhållne förvaras eller i brådiskande fall också av någon annan tingsrätt. Genom förordning av justitieministeriet bestäms om jour vid tingsrätter i brådiskande ärenden.

Denna lag träder i kraft den 20 .
På häktningsärenden som har väckts före lagens ikraftträdande tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 14 juni 2005